

การคัดเลือกพันธุ์กล้วยไม้สกุลสแปโทกลอทิสลูกผสมชุดที่ ๓
Selection of *Spathoglottis* Hybrids (Series ๓)

สุปิ่น ไม้ดัดจันทร์^{๑/} สุธามาศ ณ น่าน^{๑/}
สุภาภรณ์ สาขาติ^{๒/} นายอำนวยการ อรรถจักร^{๒/}

บทคัดย่อ

การคัดเลือกพันธุ์กล้วยไม้สกุลสแปโทกลอทิสลูกผสมชุดที่ ๓ เพื่อให้ได้ลูกผสมใหม่ที่มีศักยภาพในการผลิตเป็นไม้กระถางเชิงการค้า ดำเนินการที่ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงรายระหว่างปี ๒๕๕๔-๒๕๕๘ รวม ๕ ปี โดยคัดเลือกลูกผสมที่ได้จากการทดลองผสมพันธุ์กล้วยไม้สกุลสแปโทกลอทิสเพื่อการค้าปี ๒๕๔๙-๒๕๕๓ ได้ลูกผสมที่ผ่านการคัดเลือกต้นที่มีศักยภาพเหมาะสมสำหรับปลูกในเชิงการค้า ตามเกณฑ์ที่กำหนด จำแนกการใช้ประโยชน์เป็นไม้กระถาง และไม้ประดับแปลง จำนวน ๒๕ ต้นจาก ๑๓ คู่ผสม และได้ต้นลูกผสมที่ไม่ผ่านการประเมิน แต่มีศักยภาพนำมาพัฒนาต่อโดยการผสมพันธุ์เพิ่มเติม เพื่อให้ได้ลักษณะที่เหมาะสมสำหรับปลูกเป็นการค้าได้จำนวน ๑๑ ต้น จาก ๕ คู่ผสม

รหัสการทดลอง ๐๑-๒๙-๕๔-๐๔-๐๑-๐๔-๐๑-๕๔

^{๑/} ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย อ.เมือง จ.เชียงราย ๕๗๐๐๐

^{๒/} สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร กรุงเทพฯ

คำนำ

ประเทศไทยเป็นถิ่นกำเนิดของกล้วยไม้เมืองร้อนที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก พบกล้วยไม้พื้นเมืองมากถึง ๑๖๗ สกุล ๑,๑๔๐ ชนิด จากจำนวนกล้วยไม้ที่พบกันแล้วทั่วโลกมากกว่า ๗๙๖ สกุล ประมาณ ๑๙,๐๐๐ ชนิด (อบฉันท, ๒๕๕๖) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดให้กล้วยไม้เป็นหนึ่งใน champion product โดยปี ๒๕๕๗ มีมูลค่าการส่งออกดอกกล้วยไม้และต้นกล้วยไม้มูลค่า ๒,๗๑๔.๗๙ ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ๒๕๕๗) ซึ่งส่วนมากเป็นกล้วยไม้สกุลหวาย กล้วยไม้ชนิดอื่นๆ ได้แก่ แวนด้าออนซีเดียมและอะแรนเธอร่า อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ความต้องการของตลาดกล้วยไม้ในต่างประเทศ ได้เริ่มเปลี่ยนความนิยมจากกล้วยไม้ตัดดอกมาเป็นกล้วยไม้ต้นและไม้กระถางมากขึ้น ประกอบด้วยภาครัฐมีเป้าหมายที่จะขยายการส่งออกกล้วยไม้ให้ได้มูลค่าสูงขึ้นกว่าเดิม จึงจำเป็นต้องมีการสร้างนวัตกรรมด้านพืชพันธุ์ใหม่ และการผลิตให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และเนื่องจากประเทศไทยมีความได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพของกล้วยไม้หลายสกุล ปี ๒๕๔๙-๒๕๕๑ สถาบันวิจัยพืชสวน และศูนย์วิจัยเครือข่ายได้ทำการประเมินคุณค่าของกล้วยไม้ไทย ๘ สกุล ที่คาดว่าจะมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นไม้ตัดดอกและไม้กระถางชนิดใหม่ ซึ่งกล้วยไม้ดินใบหมากเป็น ๑ ใน ๔ สกุล ที่ผ่านการประเมินศักยภาพเบื้องต้น ที่จะนำมาต่อยอดงานวิจัยในเชิงลึกเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้มีการพัฒนาในเชิงการค้า

กล้วยไม้สกุลสแปโทกลอททิสหรือกล้วยไม้ดินใบหมาก เป็นกล้วยไม้สกุลหนึ่งที่มีกำเนิดในประเทศไทย มีรายงานพบกล้วยไม้สกุลนี้ในประเทศไทย ๕ ชนิด จาก ๔๕ ชนิดทั่วโลก กระจายอยู่ทั่วไปในเขตภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตก ซึ่งเป็นพวกที่มีดอกสีเหลืองหรือขาวนวล ส่วนชนิดที่พบทางภาคใต้ส่วนใหญ่มีดอกสีม่วง โดยทั่วไปชอบขึ้นในที่โล่งแจ้ง เป็นกล้วยไม้ที่สร้างหัวอยู่บนดิน ดอกออกเป็นช่อ ช่อดอกยาวเหนือพุ่มใบ สีสันสดใส ดอกทยอยบาน การแตกกอมาก กล้วยไม้ดินใบหมากมีแนวโน้มในการพัฒนาเพื่อการส่งออกได้ทั้งในรูปแบบของหัวพันธุ์ และไม้กระถาง จึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาพันธุ์ใหม่ๆ โดยการผสมพันธุ์ เพื่อให้ได้ลูกผสมที่มีลักษณะดีกว่าเดิม มีความหลากหลายในเรื่องของฟอร์มดอก ขนาดและสีดอก ตรงตามความต้องการของตลาด

การทดลองเรื่องการคัดเลือกพันธุ์กล้วยไม้สกุลสแปโทกลอททิสลูกผสมชุดที่ ๓ เป็นการทดลองต่อเนื่องจากการทดลองเรื่องการผสมพันธุ์กล้วยไม้สกุลสแปโทกลอททิสเพื่อการค้า มีวัตถุประสงค์ในการทดลองเพื่อคัดเลือกต้นลูกผสมใหม่ที่มีศักยภาพในการผลิตเป็นไม้กระถาง

วิธีดำเนินการ

- อุปกรณ์

๑. กล้วยไม้สกุลสแปโทกลอททิสลูกผสมชุดที่ ๓ จากการทดลองเรื่องการผสมพันธุ์กล้วยไม้สกุลสแปโทกลอททิสเพื่อการค้าระหว่างปี ๒๕๔๙-๒๕๕๓ (สุปิ่นและคณะ, ๒๕๕๖) จำนวน ๑๓ คู่ผสม และต้น

ที่ได้จากการผสมพันธุ์เพิ่มเติม

๒. วัสดุทางการเกษตร ได้แก่ กระถางขนาด ๘ นิ้ว กาบมะพร้าวสับ

๓. ปุยคอก ปุยละลายเข้าสู่สูตร ๑๔-๑๔-๑๔

๔. สารป้องกันกำจัดโรคพืชและสารฆ่าแมลง

- วิธีการ

๑. ไม่มีแผนการทดลอง

๒. ปลุกกล้วยไม้สกุลสแปโทกลอททิสลูกผสมชุดที่ ๓ โดยการแยกกอ แต่ละกอ

มีต้นเดิม ๑ ต้น และหน่อใหม่ ๑ ต้น ในกระถางพลาสติกสีดำขนาด ๘ นิ้ว ที่มีกาบมะพร้าวสับ

และปุ๋ยคอกอัตรา ๒:๑ โดยปริมาตร ปลุก ๑ กอ/ กระถาง (ผนวก ๑)

๓. ดูแลปฏิบัติรักษาตามความเหมาะสม

๔. คัดเลือกต้นที่มีคุณลักษณะเหมาะสมสำหรับผลิตเป็นไม้กระถาง โดยใช้หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเบื้องต้นดังนี้

- ทรงต้นตั้งตรงมีการแตกกอดี

- ก้านช่อดอกตรงแข็งแรง ชูช่อดอกอยู่เหนือพุ่มใบ

- ดอกออกเป็นกลุ่มที่ปลายก้านช่อดอกสดใส

- ดอกทยอยบานสม่ำเสมอตลอดอายุการใช้งานนานประมาณ ๔-๖ สัปดาห์

๕. บันทึกข้อมูล

- ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของต้นที่คัดเลือกได้ ได้แก่ สีดอก ขนาดดอก ความยาวก้านช่อดอก

ขนาดใบ จำนวนใบ และเส้นผ่าศูนย์กลางดอก ความสูง และความกว้างทรงพุ่ม

- ลักษณะดีเด่น การใช้ประโยชน์

- บันทึกภาพลักษณะช่อดอกของพันธุ์คัดเลือก

- เวลาและสถานที่

เริ่มต้น ตุลาคม ปี ๒๕๕๓ สิ้นสุด กันยายน ปี ๒๕๕๘ รวม ๕ ปี

ดำเนินการทดลองที่ ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย อ.เมือง จ.เชียงราย

ผลการทดลองและวิจารณ์

จากการปลุกกล้วยไม้สกุลสแปโทกลอททิสที่ได้จากการผสมพันธุ์ ทำการประเมินและคัดเลือกต้นลูกผสมที่มีลักษณะดีตามเกณฑ์ที่กำหนดได้จำนวน ๒๕ ต้น จาก ๑๓ คู่ผสม ได้แก่ คู่ผสม Spa-Hy-๐๖ คัดเลือกได้ ๓ ต้น, Spa-Hy-๑๓ คัดเลือกได้ ๑ ต้น, Spa-Hy-๑๔ คัดเลือกได้ ๑ ต้น, Spa-Hy-๑๕ คัดเลือกได้ ๒ ต้น, Spa-Hy-๑๖ คัดเลือกได้ ๒ ต้น, Spa-Hy-๑๗ คัดเลือกได้ ๒ ต้น, Spa-Hy-๑๘ คัดเลือกได้ ๒ ต้น, Spa-Hy-๑๙ คัดเลือกได้ ๒ ต้น, Spa-Hy-๒๐ คัดเลือกได้ ๒ ต้น, Spa-Hy-๒๑ คัดเลือกได้ ๓ ต้น, Spa-Hy-๒๒ คัดเลือกได้ ๒ ต้น, Spa-Hy-๒๓ คัดเลือกได้ ๑ ต้น และ Spa-Hy-๒๔ คัดเลือกได้ ๒ ต้น ซึ่งลักษณะทางพฤกษศาสตร์ และการใช้ประโยชน์ของต้นคัดเลือกแสดงไว้ในตารางที่ ๑ และผนวก ๓

นอกจากนี้ยังได้ลูกผสมซึ่งเป็นต้นที่ไม่ผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่มีศักยภาพในการนำไปพัฒนาพันธุ์ต่อ เนื่องจากมีลักษณะการจัดเรียงตัวของดอกย่อยภายในช่อโปร่ง ดอกบานไล่จากกลางช่อขึ้นไป ไม่เหมือนที่มีตามท้องตลาดซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นช่อแน่น ดอกออกเป็นกระจุกที่ปลายช่อ ดอกมีสีที่ตลาดต้องการคือ สีเหลือง ส้ม ครีม และม่วงอ่อน คัดเลือกได้จำนวน ๕ คู่ผสม จำนวน ๑๑ ต้น สำหรับใช้เป็นพ่อแม่พันธุ์ ในการพัฒนาพันธุ์ให้ได้ต้นที่มีลักษณะเหมาะสมสำหรับผลิตเป็นไม้กระถางต่อไป ซึ่งลักษณะทางพฤกษศาสตร์และลักษณะช่อดอกแสดงไว้ในตารางที่ ๒ และผนวก ๔

ตารางที่ ๑ ลักษณะของลูกผสมกล้วยไม้สกุลสแบโทกลอททิสที่คัดเลือกจากการผสมพันธุ์จำนวน ๒๕ ต้น จาก ๑๓ คู่ผสม

รหัสคู่ผสม	รหัสต้น คัดเลือก	ความ กว้าง ทรงพุ่ม (ซม.)	ความ สูงทรง พุ่ม (ซม.)	ขนาดใบ กxย (ซม.)	จำนวน ใบ/ต้น	แตก กอ (ต้น)	ขนาด ดอก กxย (ซม.)	ความ ยาวก้าน ช่อดอก (ซม.)	φ ก้าน (ซม.)	สีดอก	ลักษณะเด่น	การใช้ประโยชน์
Spa-Hy- ๐๖	Spa-Hy-๐๖- ๐๔	๕๘.๔	๔๒.๙	๖.๙x๕.๙. ๖	๕.๐	๕.๐	๕.๗x๕. ๔	๕๘.๘	๐.๗	กลีบดอกสีม่วงอ่อน มีแต้มสี ม่วงเข้มที่ปลายกลีบ และมี กระสีม่วงกระจายทั่วกลีบ	ก้านช่อดอกยาว แข็งแรง อยู่เหนือทรง พุ่ม ดอกออกเป็นกระจุก ที่ปลายช่อ	ไม้กระถางขนาด กลางและไม้ประดับ แปลง
	Spa-Hy-๐๖- ๑๕	๖๒.๒	๓๕.๕	๗.๙x๕.๕. ๒	๕.๘	๕.๖	๕.๐x๔. ๓	๕๓.๒	๐.๗๒	กลีบดอกสีเหลือง มีแต้มสีม่วง อมชมพูที่ปลายกลีบ และกระ สีม่วงอมชมพูกระจายทั่วกลีบ	ก้านช่อดอกยาว แข็งแรง อยู่เหนือทรง พุ่ม ดอกออกเป็นกระจุก ที่ปลายช่อ	ไม้กระถางขนาด กลางและไม้ประดับ แปลง
	Spa-Hy-๐๖- ๒๔	๕๘.๔	๔๕.๙	๖.๙x๕.๑. ๖	๖.๘	๔.๖	๕.๓x๕. ๑	๕๒.๘	๐.๖๒	กลีบดอกสีชมพูอมม่วง มีแต้ม สีขาวปลายกลีบและโคนกลีบ เล็กน้อย	ก้านช่อดอกยาว แข็งแรง อยู่เหนือทรง พุ่ม ดอกออกเป็นกระจุก ที่ปลายช่อ	ไม้กระถางขนาด กลางและไม้ประดับ แปลง

รหัสคู่ผสม	รหัสต้น คัดเลือก	ความ กว้าง ทรงพุ่ม (ซม.)	ความ สูงทรง พุ่ม (ซม.)	ขนาดใบ กxย (ซม.)	จำนวน ใบ/ต้น	แตก กอ (ต้น)	ขนาด ดอก กxย (ซม.)	ความ ยาวก้าน ช่อดอก (ซม.)	φ ก้าน (ซม.)	สีดอก	ลักษณะเด่น	การใช้ประโยชน์
Spa-Hy- ๑๓	Spa-Hy-๑๓- ๐๙	๕๙.๘	๔๖.๕ ๒	๗.๓x๖๙. ๖	๕.๒	๕.๘	๕.๗x๕. ๐	๖๘.๘	๐.๗	กลีบดอกสีเหลืองอมส้ม มีแต้ม สีเหลืองปลายกลีบ กลีบเลี้ยงสี เหลืองมีประสีเหลืองอมส้ม กระจายบริเวณโคนกลีบ หู กลีบปากและกลีบปากสีแดง อมส้ม	ก้านช่อดอกยาว แข็งแรง อยู่เหนือทรง พุ่ม ดอกค่อนข้างใหญ่ ออกเป็นกระจุกที่ปลาย ช่อ	ไม่กระถางขนาด กลางและไม่ประดับ แปลง
Spa-Hy- ๑๔	Spa-Hy-๑๔- ๐๗	๗๕.๖	๕๓.๒	๗.๗x๖๖. ๔	๕.๔	๕.๔	๔.๗x๔. ๗	๘๕.๗	๐.๘	กลีบดอกสีชมพูอมส้ม โคน กลีบสีเหลืองอ่อน	ก้านช่อดอกยาว แข็งแรง อยู่เหนือทรง พุ่ม ช่อดอกค่อนข้าง โปร่ง	ไม่กระถางขนาด ใหญ่และไม่ประดับ แปลง
Spa-Hy- ๑๕	Spa-Hy-๑๕- ๐๑	๕๑.๗	๓๑.๓	๕.๐x๔๐. ๒	๕.๐	๔.๖	๕.๑x๕. ๐	๔๙.๐	๐.๕๖	กลีบดอกสีม่วงอมชมพู ปลาย กลีบมีแต้มสีเหลืองอ่อน มีเส้น สีเหลืองอ่อนกลางกลีบดอก กลีบเลี้ยงสีม่วงอมชมพู มีแถบ สี เหลืองอ่อนพาด กลางกลีบ และโคนกลีบสี เหลืองอ่อน	ก้านช่อดอกแข็งแรง อยู่ เหนือทรงพุ่ม ดอก ออกเป็นกระจุกที่ปลาย ช่อ	ไม่กระถางขนาด กลาง
	Spa-Hy-๑๕- ๒๓	๕๐.๖	๔๐.๔	๖.๔x๖๐. ๘	๓.๒	๕.๖	๖.๑x๕. ๔	๖๒.๐	๐.๕๘	กลีบดอกสีม่วง มีแต้มสีเหลือง อ่อนเป็นวงบริเวณปลายกลีบ กลีบเลี้ยงสีม่วง มีแถบสีเหลือง อ่อนพาดกลางกลีบ	ก้านช่อดอกแข็งแรง อยู่ เหนือทรงพุ่ม ดอก ออกเป็นกระจุกที่ปลาย ช่อ	ไม่กระถางขนาด กลาง

รหัสคู่ผสม	รหัสต้น คัดเลือก	ความ กว้าง ทรงพุ่ม (ซม.)	ความ สูงทรง พุ่ม (ซม.)	ขนาดใบ กxย (ซม.)	จำนวน ใบ/ต้น	แตก กอ (ต้น)	ขนาด ดอก กxย (ซม.)	ความ ยาวก้าน ช่อดอก (ซม.)	φ ก้าน (ซม.)	สีดอก	ลักษณะเด่น	การใช้ประโยชน์
Spa-Hy- ๑๖	Spa-Hy-๑๖- ๐๑	๕๘.๘	๒๓.๒	๓.๐x๔๗. ๗	๔.๖	๗.๖	๕.๑x๕. ๐	๒๙.๐	๐.๔	กลีบดอกสีเหลืองเข้ม โคนหู กลีบปากมีขีดสีแดง	ดอกสีเหลืองสดใส ก้าน ช่อดอกสั้น อยู่เหนือทรง พุ่ม ดอกออกเป็นกระจุก ที่ปลายช่อ	ไม้กระถางขนาดเล็ก และไม่ปรับระดับแปลง
	Spa-Hy-๑๖- ๐๒	๖๐.๐	๓๕.๔	๓.๓x๕๖. ๔	๕.๐	๘.๐	๕.๙x๕. ๘	๔๑.๘	๐.๔	กลีบดอกสีเหลืองเข้ม โคนหู กลีบปากมีขีดสีแดง	ดอกสีเหลืองสดใส ก้าน ช่อดอกอยู่เหนือทรงพุ่ม ดอกออกเป็นกระจุกที่ ปลายช่อ	ไม้กระถางขนาด กลางและไม่ปรับระดับ แปลง
Spa-Hy- ๑๗	Spa-Hy-๑๗- ๑๒	๕๔.๔	๒๘.๘	๗.๗x๕๗. ๘	๔.๒	๕.๖	๕.๒x๕. ๑	๓๖.๖	๐.๕	กลีบดอกสีส้มอมชมพู มีแต้มสี เหลืองอ่อนที่ปลายกลีบ กลีบ บดอกเป็นร่องตื้นๆ จากโคน ถึงปลายกลีบ	ดอกค่อนข้างใหญ่ ก้าน ช่อดอกตั้งตรง แข็งแรง ช่อดอกอยู่เหนือทรงพุ่ม ใบค่อนข้างกว้างและ เรียงตัวเป็นระเบียบ ปลายใบโค้งลง	ไม้กระถางขนาด กลางและไม่ปรับระดับ แปลง
	Spa-Hy-๑๗- ๒๑	๕๐.๓	๒๗.๕	๖.๖x๔๘. ๔	๔.๒	๕.๔	๕.๒x๕. ๐	๔๒.๔	๐.๕	กลีบดอกสีส้มอมชมพู มีแต้มสี เหลืองอ่อนที่ปลายกลีบ	ดอกค่อนข้างใหญ่ ก้าน ช่อดอกตั้งตรง แข็งแรง อยู่เหนือทรงพุ่ม	ไม้กระถางขนาด กลางและไม่ปรับระดับ แปลง

รหัสคู่ผสม	รหัสต้น คัดเลือก	ความ กว้าง ทรงพุ่ม (ซม.)	ความ สูงทรง พุ่ม (ซม.)	ขนาดใบ กxย (ซม.)	จำนวน ใบ/ต้น	แตก กอ (ต้น)	ขนาด ดอก กxย (ซม.)	ความ ยาวก้าน ช่อดอก (ซม.)	φ ก้าน (ซม.)	สีดอก	ลักษณะเด่น	การใช้ประโยชน์
Spa-Hy- ๑๘	Spa-Hy-๑๘- ๒๔	๔๕.๘	๒๕.๔	๔.๓x๔๕. ๒	๕.๐	๔.๘	๕.๑x๔. ๙	๓๙.๒	๐.๔๒	กลีบดอกสีแดงเข้มอมชมพู มี ขีดสีเหลืองอ่อนปลายกลีบ หู กลีบปากสีเหลือง มีขีดสีแดง บริเวณโคน ปลายกลีบดอก ค่อนข้างแหลม	ดอกค่อนข้างใหญ่ ก้าน ช่อดอกตั้งตรง แข็งแรง อยู่เหนือทรงพุ่ม	ไม้กระถางขนาด กลาง และไม่ประดับ แปลง
	Spa-Hy-๑๘- ๔๙	๕๑.๒	๓๐.๑	๕.๙x๕๒. ๔	๔.๘	๕.๔	๔.๖x๔. ๔	๒๙.๐	๐.๓๘	กลีบดอกสีชมพูแดง มีขีดสี เหลืองอ่อนจากโคนถึงปลาย กลีบ หูกลีบปากสีเหลือง มีขีด สีแดง	ก้านช่อดอกตั้งตรง แข็งแรง อยู่เหนือทรง พุ่ม	ไม้กระถางขนาด กลาง และไม่ประดับ แปลง
Spa-Hy- ๑๙	Spa-Hy-๑๙- ๒๒	๔๓.๖	๒๒.๐	๕.๔x๔๓. ๔	๔.๘	๔.๘	๕.๒x๕. ๐	๓๓.๔	๐.๓๐	กลีบดอกสีชมพูแดง มีขีดสี เหลืองอ่อนจากโคนถึงปลาย กลีบ หูกลีบปากสีเหลือง มีขีด สีแดง กลีบปากสีชมพูแดง	ดอกค่อนข้างใหญ่ กลีบ ดอกกว้าง ก้านช่อดอก ตั้งตรง อยู่เหนือทรงพุ่ม	ไม้ประดับแปลงและ ไม้กระถางขนาด กลาง
	Spa-Hy-๑๙- ๒๓	๓๘.๖	๒๖.๐	๓.๖x๓๙. ๓	๓.๖	๖.๒	๕.๑x๕. ๔	๒๖.๖	๐.๓๘	กลีบดอกสีชมพูแดง มีแถบสี เหลืองอ่อนพาดจากโคนถึง ปลายกลีบ หูกลีบปาก สี เหลือง มีขีดสีแดง กลีบปากสี ชมพูแดง	ก้านช่อดอกสั้น อยู่เหนือ ทรงพุ่ม ช่อดอกโปร่ง จำนวนช่อดอกดอกต่อ กอมาก	ไม้ประดับแปลงและ ไม้กระถางขนาดเล็ก

รหัสคู่ผสม	รหัสต้น คัดเลือก	ความ กว้าง ทรงพุ่ม (ซม.)	ความ สูงทรง พุ่ม (ซม.)	ขนาดใบ กxย (ซม.)	จำนวน ใบ/ต้น	แตก กอ (ต้น)	ขนาด ดอก กxย (ซม.)	ความ ยาวก้าน ช่อดอก (ซม.)	φ ก้าน (ซม.)	สีดอก	ลักษณะเด่น	การใช้ประโยชน์
Spa-Hy- ๒๐	Spa-Hy-๒๐- ๑๙	๔๘.๐	๓๐.๘	๔.๕x๕.๐. ๒	๔.๔	๖.๒	๔.๙x๔. ๘	๓๓.๔	๐.๔๐	กลีบดอกสีชมพูอมส้ม มีแต้มสี เหลืองปลายกลีบและโคนกลีบ กลีบเลี้ยงสีชมพูอมส้ม มีแถบสี เหลืองกระจายทั่วทั้งกลีบ หู กลีบปากสีเหลือง มีขีดสีแดง ทั่วทั้งกลีบ กลีบปากสีชมพู แดง	ดอกค่อนข้างใหญ่ การ แตกกอดี ช่อดอกอยู่ เหนือทรงพุ่มเล็กน้อย	ไม้ประดับแปลงและ ไม้กระถางขนาดเล็ก
	Spa-Hy-๒๐- ๒๗	๖๕.๔	๔๖.๘	๖.๐x๖.๕. ๔	๕.๔	๕.๖	๔.๙x๔. ๗	๖๔.๐	๐.๔๐	กลีบดอกสีชมพูแดง มีแต้มสี เหลืองปลายกลีบและโคนกลีบ กลีบเลี้ยงสีชมพูอมส้ม มีแถบสี เหลืองกระจายทั่วทั้งกลีบ หู กลีบปากสีเหลือง มีขีดสีแดง ทั่วทั้งกลีบ กลีบปากสีชมพู แดง	ดอกค่อนข้างใหญ่ การ แตกกอดี ช่อดอกอยู่ เหนือทรงพุ่ม	ไม้ประดับแปลง
Spa-Hy- ๒๑	Spa-Hy-๒๑- ๐๑	๕๙.๖	๔๑.๒	๔.๔x๖.๒. ๒	๔.๔	๕.๔	๕.๕x๕. ๗	๔๕.๖	๐.๔๘	กลีบดอกสีเหลือง มีแถบสีส้ม บริเวณขอบกลีบ ขอบกลีบ เป็นคลื่นเล็กน้อย	ก้านช่อดอกยาว ตรง แข็งแรง อยู่เหนือทรง พุ่มดอกเป็นกระจุกอยู่ ปลายช่อ	ไม้กระถางขนาด กลาง

รหัสคู่ผสม	รหัสต้น คัดเลือก	ความ กว้าง ทรงพุ่ม (ซม.)	ความ สูงทรง พุ่ม (ซม.)	ขนาดใบ กxย (ซม.)	จำนวน ใบ/ต้น	แตก กอ (ต้น)	ขนาด ดอก กxย (ซม.)	ความ ยาวก้าน ช่อดอก (ซม.)	Φ ก้าน (ซม.)	สีดอก	ลักษณะเด่น	การใช้ประโยชน์
Spa-Hy-๒๑-๑๓		๕๘.๐	๓๒.๐	๖.๓x๕.๓. ๐	๔.๐	๔.๔	๕.๒x๔. ๖	๓๓.๕	๐.๔๐	กลีบดอกสีส้ม มีแต้มสีเหลือง ปลายกลีบ	ดอกค่อนข้างใหญ่ ก้าน ช่อดอกตรง แข็งแรง	ไม้กระถางขนาดเล็ก และไม่ปรับระดับแปลง
Spa-Hy-๒๑-๓๓		๓๘.๖	๓๖.๒	๓.๖x๔.๒. ๔	๔.๐	๕.๖	๕.๒x๔. ๙	๒๗.๐	๐.๔๔	กลีบดอกสีส้ม มีแต้มสีเหลือง ปลายและกลางกลีบ	ดอกค่อนข้างใหญ่ ก้าน ช่อดอกตรง แข็งแรง จำนวนดอกต่อช่อมาก	ไม้กระถางขนาดเล็ก และไม่ปรับระดับแปลง
Spa-Hy-๒๒-๒๒	Spa-Hy-๒๒-๐๘	๖๐.๗	๓๑.๖	๖.๐x๖.๒. ๗	๔.๒	๕.๖	๕.๙x๕. ๓	๔๙.๗	๐.๔๘	กลีบดอกสีชมพูอมแดง มีแต้ม และขีดสีเหลืองที่ปลายและ กลางกลีบ กลีบเลี้ยงสีชมพูอม แดง มีแถบสีเหลืองพาดกลาง กลีบ	ดอกมีขนาดใหญ่ ก้าน ช่อดอกตรง แข็งแรง	ไม้กระถางขนาด กลางและไม่ปรับระดับ แปลง
	Spa-Hy-๒๒-๑๕	๕๒.๑	๒๙.๔	๕.๑x๕.๖. ๘	๕.๐	๔.๖	๕.๔x๕. ๒	๓๒.๘	๐.๔๒	กลีบดอกสีชมพูอมแดง มีแถบ สีเหลืองอ่อนพาดกลางกลีบ	ดอกมีขนาดใหญ่ ก้าน ช่อดอกตรง แข็งแรง ดอกเป็นกระจุกที่ปลาย ช่อ	ไม้กระถางขนาดเล็ก และไม่ปรับระดับแปลง

รหัสคู่ผสม	รหัสต้น คัดเลือก	ความ กว้าง ทรงพุ่ม (ซม.)	ความสูง ทรงพุ่ม (ซม.)	ขนาดใบ กxย (ซม.)	จำนวน ใบ/ ต้น	แตกกอ (ต้น)	ขนาดดอก กxย (ซม.)	ความยาว ก้าน ช่อดอก (ซม.)	ϕ ก้าน (ซม.)	สีดอก	ลักษณะเด่น	การใช้ประโยชน์
Spa-Hy- ๒๓	Spa-Hy-๒๓- ๐๑	๖๔.๐	๓๓.๑	๔.๖x๖๐.๐	๖.๘	๕.๔	๖.๔x๕.๔	๕๙.๔	๐.๕	กลีบดอกสี เหลือง มีกระสี แดงอมส้ม กระจายทั่วทั้ง กลีบ กลีบปากสี แดงอมส้ม	ดอกขนาดใหญ่ ก้าน ช่อดอกยาว ตรง แข็งแรง ดอกเป็น กระจุกที่ปลายช่อ	ไม้กระถางขนาดกลางและ ไม้ประดับแปลง
Spa-Hy- ๒๔	Spa-Hy-๒๔- ๐๔	๕๓.๐	๔๙.๐	๕.๓x๖๑.๕	๕.๐	๕.๐	๖.๓x๕.๙	๖๒.๐	๐.๕	กลีบดอกสี เหลือง มีแถบสี ส้มบริเวณขอบ กลีบ หูกลีบปาก และกลีบปากสี ส้ม	ดอกขนาดใหญ่ กลีบ ดอกกลม ก้านช่อดอก ยาว ตรง แข็งแรง	ไม้กระถางขนาดกลาง
	Spa-Hy-๒๔- ๑๒	๕๐.๐	๔๐.๐	๕.๙x๖๐.๐	๔.๐	๔.๐	๕.๘x๕.๖	๕๗.๐	๐.๔	กลีบดอกสี เหลือง มีสีส้ม เรื่อๆ บริเวณ ขอบกลีบ หูกลีบ ปากและกลีบ ปากสีส้มอ่อน	ดอกขนาดใหญ่ กลีบ ดอกกลม ก้านช่อดอก ยาว ตรง แข็งแรง	ไม้กระถางขนาดกลาง

ตารางที่ ๒ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของลูกผสมกล้วยไม้สกุลสเปโทกลอทิสที่มีศักยภาพสำหรับพัฒนาพันธุ์ต่อ

รหัสคู่ผสม	รหัสต้น	ความกว้างทรงพุ่ม (ซม.)	ความสูงทรงพุ่ม (ซม.)	ขนาดใบ กxย (ซม.)	จำนวนใบ/ต้น	แตกกอ (ต้น)	ขนาดดอก กxย (ซม.)	ความยาวก้านช่อดอก (ซม.)	φ ก้าน (ซม.)
Spa-๑๐๒	Spa-๑๐๒-๐๑	๖๐.๕	๓๐.๒	๖.๐x๖.๘.๐	๔.๐	๕.๐	๔.๓x๔.๑	๖๕.๓	๐.๖
	Spa-๑๐๒-๓๖	๖๒.๗	๔๐.๕	๕.๐x๕.๙.๐	๔.๐	๕.๐	๔.๙x๔.๙	๖๒.๕	๐.๕
Spa-๑๐๔	Spa-๑๐๔-๐๕	๕๘.๓	๓๕.๐	๕.๖x๖.๘.๐	๕.๐	๖.๐	๔.๒x๔.๕	๖๘.๗	๐.๖
Spa-๑๐๘	Spa-๑๐๘-๐๓	๕๓.๕	๒๔.๒	๔.๓x๕.๖.๐	๕.๐	๕.๐	๔.๙x๔.๙	๕๓.๔	๐.๔
	Spa-๑๐๘-๑๓	๕๘.๐	๒๖.๕	๓.๘x๔.๙	๔.๐	๖.๐	๔.๑x๔.๑	๕๐.๒	๐.๔
	Spa-๑๐๘-๔๕	๓๕.๒	๒๖.๐	๕.๐x๖.๐.๐	๔.๐	๕.๐	๔.๕x๔.๕	๔๕.๐	๐.๓
Spa-๑๐๘	Spa-๑๐๘-๔๙	๔๐.๔	๓๙.๘	๒.๘x๓.๔.๐	๔.๐	๖.๐	๓.๘x๓.๘	๔๒.๕	๐.๔
	Spa-๑๑๒	Spa-๑๑๒-๐๗	๔๒.๐	๒๓.๐	๔.๔x๔.๕.๐	๔.๐	๖.๐	๔.๒x๔.๔	๕๔.๐
Spa-๑๑๒	๔๕.๐		๒๕.๐	๔.๐x๔.๓.๐	๕.๐	๕.๐	๔.๑x๔.๓	๕๒.๐	๐.๔
Spa-๑๑๔	Spa-๑๑๔-๐๒	๔๔.๐	๑๘.๐	๔.๒x๔.๐.๐	๕.๐	๖.๐	๔.๕x๔.๕	๕๖.๐	๐.๔
	Spa-๑๑๔	Spa-๑๑๔-๒๔	๔๖.๐	๒๒.๐	๔.๓x๔.๒.๐	๕.๐	๕.๐	๔.๗x๔.๕	๕๘.๐

สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

การคัดเลือกกล้วยไม้สกุลสแปโทกลอทิสลูกผสมชุดที่ ๓ ซึ่งได้จากการผสมพันธุ์เพื่อพัฒนาเป็นไม้กระถางสายพันธุ์ใหม่ โดยประเมินคุณลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถคัดเลือกลูกผสมที่มีความเหมาะสมสำหรับผลิตไม้กระถางเชิงการค้าได้จำนวน ๒๕ ต้น จาก ๑๓ คู่ผสม และลูกผสมที่ไม่ได้รับการคัดเลือก จำนวน ๑๑ ต้น จาก ๕ คู่ผสม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการพัฒนาพันธุ์

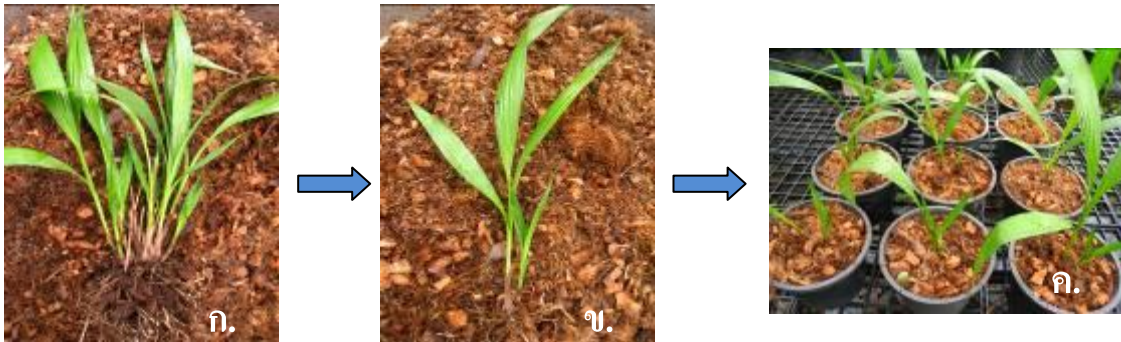
การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ลูกผสมสายพันธุ์ใหม่ที่คัดเลือกได้ นำไปขยายพันธุ์เพื่อทำการทดสอบด้านการผลิตและการตลาด สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการคุ้มครองพันธุ์และแนะนำพันธุ์ให้เกษตรกรต่อไป

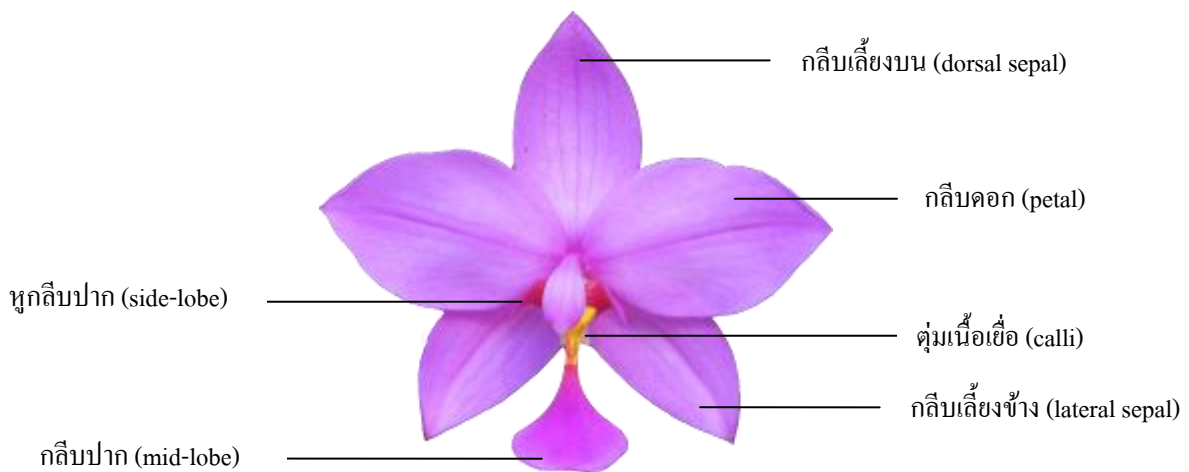
เอกสารอ้างอิง

- สำนักเศรษฐกิจการเกษตร. ๒๕๕๗. สารสนเทศ เศรษฐกิจการเกษตรรายสินค้าปี ๒๕๕๗. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพฯ. ๑๑๔ หน้า.
- สุป็น ไม้ดัดจันทร์ วิภาดา ทองทักษิณ และสุธามาศ ณ น่าน. ๒๕๕๖. การผสมพันธุ์กล้วยไม้สกุลสแปโทกลอทิส เพื่อการค้า. ใน รายงานประจำปี ๒๕๕๓ (เรื่องเต็ม). ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงใหม่ สถาบันวิจัยพืชสวนกรมวิชาการเกษตร. หน้า ๑๙๔-๒๑๐.
- อบฉันท์ ไทยทอง. ๒๕๔๖. กล้วยไม้เมืองไทย. สำนักพิมพ์บ้านและสวน. กรุงเทพฯ. ๔๖๑ หน้า.

ภาคผนวก

- ผนวก ๑ ขั้นตอนการปลูกกล้วยไม้สกุลสแปโทกลอททิส
- นำต้นออกจากกระถางเดิม ตัดรากเดิมที่แห้งออก
  - ตัดแยกให้มีหน่อเก่า ๑ หน่อและมีหน่อใหม่ ๑ หน่อ
  - ปลูกลงในกระถางขนาด ๘ นิ้วที่มีกาบมะพร้าวสับและปุ๋ยคอก อัตรา ๒ : ๑ โดยปริมาตร

ผนวก ๒ แสดงส่วนประกอบของดอกกล้วยไม้ดินใบหมาก

ผนวก ๓ ลักษณะช่อดอกของลูกผสมกล้วยไม้สกุลสแปโทกลอททิสที่คัดเลือกได้จากการผสมพันธุ์

Spa-Hy-๐๖-๐๔

Spa-Hy-๐๖-๐๕

Spa-Hy-๐๖-๐๖

Spa-Hy-๐๗-๐๑

Spa-Hy-๐๗-๐๒

Spa-Hy-๐๗-๐๓

Spa-Hy-๐๗-๐๔

Spa-Hy-๐๗-๐๕

Spa-Hy-๐๗-๐๖

Spa-Hy-๐๘-๐๑

Spa-Hy-๐๘-๐๒

Spa-Hy-୧୯-୧୨

Spa-Hy-୧୯-୧୩

Spa-Hy-୨୦-୧୯

Spa-Hy-୨୦-୧୩

Spa-Hy-୨୧-୦୧

Spa-Hy-୨୧-୧୩

Spa-Hy-୨୧-୩୩

Spa-Hy-୨୨-୦୯

Spa-Hy-୨୨-୧୯

Spa-Hy-୨୩-୦୧

Spa-Hy-୨୪-୦୯

Spa-Hy-୨୪-

ผนวก ๔ ลักษณะช่อดอกของลูกผสมกล้วยไม้สกุลสแปโทกลอทิสที่คัดเลือกสำหรับพัฒนาพันธุ์ต่อ

Spa-๑๐๒-

Spa-๑๐๒-๓๖

Spa-๑๐๔-๐๕

Spa-๑๐๘-๐๓

Spa-๑๐๘-

Spa-๑๐๘-๔๕

Spa-๑๐๘-๔๙

Spa-๑๑๒

Spa-๑๑๒

Spa-๑๑๔-

Spa-๑๑๔- ๒๔